

CONGRÉS CIDUI 2025
Docents d'avui per a la universitat del demà

TÍTOL I SUBTÍTOL: UNA EXPLORACIÓ DE LA COL·LABORACIÓ INTERDISCIPLINÀRIA ENTRE LITERATURA I LINGÜÍSTICA ANGELES: LA CONSTRUCCIÓ DISCURSIVA DE GÈNERE

TITLE + SUBTITLE: AN EXPLORATION OF INTERSDISCIPLINARY COLLABORATION BETWEEN ENGLISH LITERATURE AND LINGUISTICS: DISCURSIVE CONSTRUCTION OF GENDER

AUTORIA

Spengler, Nicholas Livingston
<https://orcid.org/0000-0002-2362-1008>
Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Filologia Anglesa i de Germanística
Nicholas.Spengler@uab.cat

Garrido Sardà, Maria Rosa
<https://orcid.org/0000-0001-9391-3885>
Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Filologia Anglesa i de Germanística
RESUM

El nostre projecte d'innovació docent, iniciat en el curs 2023-2024, es basa en una experiència pilot de col·laboració entre el professorat de literatura/cultura i lingüística angleses per desenvolupar i implementar una metodologia transversal i transdisciplinària sobre la construcció discursiva del gènere. A partir d'una bibliografia comuna de textos teòrics i un seminari conjunt, el projecte es centra en l'anàlisi de textos literaris, interaccionals i audiovisuals en unitats específiques de dues assignatures, *Pragmàtica* i *Literatura dels Estats Units II*. El projecte aporta una proposta de millora transferible en departaments de Filologia.

ABSTRACT

Our teaching innovation project, initiated in the 2023-2024 academic year, is based on a pilot experience of collaboration between professors of English literature/culture and linguistics to develop and implement a transversal and transdisciplinary methodology on the discursive construction of gender. Based on a shared bibliography of theoretical texts and a joint seminar, the project centres on the analysis of literary, interactional, and audio-visual texts in specific units of two subjects, *Pragmatics* and *Literature of the United States II*. The project offers a proposal for improvement that is transferable across Philology departments.

CONGRÉS CIDUI 2025

Docents d'avui per a la universitat del demà

PARAULES CLAU

perspectiva de gènere, experiència interdisciplinària, grau d'Estudis Anglesos, recursos bibliogràfics

KEYWORDS

gender perspective, interdisciplinary experience, English Studies BA, bibliographic resources

DESENVOLUPAMENT

El nostre projecte d'innovació docent es basa en una experiència pilot de col·laboració entre el professorat de literatura/cultura i llengua/lingüística angleses a través d'un enfocament transversal i interdisciplinari a la construcció discursiva del gènere. El projecte s'inscriu en l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 5 que vetlla per la igualtat de gènere. En el marc del pla d'estudis del Grau en Estudis Anglesos a la Universitat Autònoma de Barcelona, pretén desenvolupar la competència general de la UAB G04 ("Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere") a les societats anglòfones, amb un focus en els Estats Units, i en l'àmbit de coneixement propi fent èmfasi en les contribucions de dones i persones no binàries. Així té com a objectiu dotar les graduades i els graduats amb una consciència crítica com a ciutadanes i ciutadans a més de proporcionar eines d'anàlisi del discurs que podran aplicar en el seu futur professional.

Com en altres departaments de filologia o llengües modernes, el nostre departament s'ha dividit tradicionalment en dos grans àmbits: literatura/cultura, d'una banda, i llengua/lingüística, de l'altra. Aquesta proposta de millora s'emmarca en les iniciatives docents al nostre departament que tenen la voluntat d'apropar aquests dos àmbits en la docència. Aquest canvi dona resposta a les demandes d'un aprenentatge integrat, transversal i intersectorial en la nostra societat actual. Un clar exemple seria el nou pla d'estudis del *Màster en Estudis Anglesos: Perspectives Lingüístiques, Literàries i Socioculturals* (vigent des del curs 2024-2025) que abandona l'estructura en dues branques (multilingüisme i adquisició de l'anglès i literatura i estudis culturals) amb un sol itinerari. S'hi ofereixen assignatures temàtiques que no corresponen a una única disciplina i fomenten la col·laboració docent, com per exemple *L'Anglès en un context global: Varietats lingüístiques i produccions literàries i culturals*.

El projecte d'innovació que hem coordinat se centra en l'anàlisi de textos literaris, històrics, interaccionals i audiovisuals en dues assignatures semestral, *Pragmàtica* (optativa, 4t curs) i *Literatura dels Estats Units II* (obligatòria, 3r curs), del Grau d'Estudis Anglesos de la Universitat Autònoma de Barcelona. Les dues persones coordinadores, assessorades per l'equip docent de les diferents àrees, vam compilar una bibliografia de

CONGRÉS CIDUI 2025

Docents d'avui per a la universitat del demà

textos teòrics que vetlla per la integració de les dones i la vam publicar com a recurs obert en una plana web (<https://webs.uab.cat/genderconstruction>). El web del projecte es divideix en quatre seccions principals (amb diverses subseccions):

- “Our Project”: Presentació del projecte i dels membres de l’equip de treball.
- “Our Courses”: Descripció de les activitats en les dues assignatures implicades.
- “Dissemination”: Informació sobre conferència oberta de la mà de la Dra. Catherine Tebaldi i un recull d’assajos de l’alumnat de l’assignatura de *Pragmàtica*.
- “Our References”, que es divideix en una pàgina amb la bibliografia recomanada en format acadèmic i una altra pàgina sobre les autores, que inclou les seves biografies per posar de relleu les seves trajectòries intel·lectuals i professionals no sempre “ortodoxes”, una fotografia per visibilitzar les dones i les persones no binàries, a més d’altres persones LGBTQ+ i POC, i un resum del text recomanat amb una citació il·lustrativa (vegeu Imatge 1). Aquest recurs obert de referències bibliogràfiques i d’autores permetran la seva utilització en futures assignatures i col·laboracions docents.

Figura 1. Exemple d’una entrada al web sobre una autora, la Gloria Anzaldúa, amb una breu biografia, una fotografia i un resum del text recomanat amb una citació.

Gloria Anzaldúa (1942-2004)

Gloria Anzaldúa was a Tejana Chicana poet and a scholar of Chicana/postcolonial feminism, cultural theory and queer theory. Her experience growing up on the Mexico-US Texas border marked her best-known book *Borderlands/La Frontera: The New Mestiza*. She claimed Central American indigenous ancestry and drew on *Nepantla*, a Nahuatl term meaning “in the middle” to conceptualise her own experience as *mestiza*.

Borderlands/La Frontera (1987) examines the situation of women in Chicano and Latinx culture. Anzaldúa discusses several critical issues related to Chicana experiences: heteronormativity, colonialism and male dominance. This book was foundational to the field of Latinx philosophy and contributes to intersectional feminist and queer studies.

”

Chicanos use *nosotros* whether we’re male or female. We are robbed of our female being by the masculine plural. Language is a male discourse.

Borderlands, page 56

A banda de la creació del web, els coordinadors van realitzar una selecció dels passatges més rellevants dels textos de la bibliografia per facilitar l’aprenentatge de les i dels estudiants de les dues assignatures implicades. L’objectiu pedagògic d’aquesta selecció va ser evitar una sobrecàrrega de lectura, atès que els continguts establerts en les guies

CONGRÉS CIDUI 2025

Docents d'avui per a la universitat del demà

docents d'aquestes assignatures ja implicaven una tasca de lectura important. En les dues assignatures pilot impartides per les persones coordinadores, l'alumnat va aplicar aquestes teories sobre la construcció discursiva del gènere a l'anàlisi i la comparació de textos en llengua anglesa en unitats i avaluacions específiques. En ambdós casos es van planificar unitats didàctiques específiques sobre la construcció de les identitats de gènere, amb una perspectiva interseccional, en textos interaccionals/multimodals contemporanis i literaris de principis del segle XX. Les activitats formatives van combinar presentacions del professorat amb seminaris específics i debats, estudis de cas, anàlisi de textos i projectes en parelles.

Per tal de cobrir els continguts establerts per a cada assignatura alhora que desenvolupavem el nostre projecte d'innovació, vam integrar la perspectiva de gènere en les unitats didàctiques preexistents a les assignatures. A *Pragmàtica*, les i els estudiants van participar en sessions específiques sobre els enfocaments de gènere en sociopragmàtica i van debatre examinar articles acadèmics sobre estudis relacionats amb el gènere. A la primera unitat sobre els actes de parla es va relacionar la hipòtesi performativa d'Austin amb la posterior apropiació de Judith Butler (1995). A la segona, es va dedicar una lectura i una sessió sencera als estereotips de gènere en la teoria de la cortesia, amb especial èmfasi en una excessiva cortesia en el "llenguatge de les dones" durant la segona onada del feminisme (Mills, 2009). En la tercera unitat sobre l'anàlisi de la conversa, vam analitzar transcripcions de converses sobre xafarderies (*gossip* en anglès) en grups del mateix gènere (Cameron, 1997) per aplicar els coneixements adquirits des d'una perspectiva de gènere crítica amb el binarisme. En la quarta unitat sobre l'anàlisi crítica del discurs, la professora va presentar l'anàlisi crítica del discurs feminista (Lazar, 2007) i l'alumnat va llegir un article acadèmic en aquesta tradició sobre la representació discursiva de les persones transgènere en la premsa britànica.

A l'assignatura *Literatura dels Estats Units II*, es va introduir la perspectiva de gènere en cadascuna de les cinc unitats, amb un èmfasi especial a les dues últimes, sobre *The Great Gatsby* (1925) de F. Scott Fitzgerald (unitat 4) i sobre *Passing* (1929) de Nella Larsen (unitat 5), ja que la construcció de gènere (i les seves interseccions amb altres formes d'identitat sociocultural) és un eix no només temàtic sinó també estructural d'aquestes novel·les. L'aplicació de la perspectiva de gènere en la lectura, l'ensenyament i el debat d'aquestes dues novel·les es va realitzar mitjançant el model de la bibliografia teòrica comuna (el "dossier"). Per una banda, s'hi van incorporar els textos teòrics fonamentals sobre la construcció discursiva de gènere: com, per exemple, *Female Masculinity* de l'intel·lectual no binari Jack/Judith Halberstam (1998). En aquest llibre, Halberstam fa servir el concepte de "*passing*" (és a dir, passar per una identitat que no és propera a la persona que ho fa, o més aviat que la societat no considera propera a la persona que ho fa) per parlar de la seva experiència incòmoda d'entrar en un servei públic de "dones" quan la seva identitat de gènere no s'hi correspon del tot. A classe es va comparar aquest passatge amb la representació de "*passing*" d'identitat racial i de classe a les novel·les. Per altra banda, es van aplicar els textos teòrics centrats en la maternitat, l'enfocament

CONGRÉS CIDUI 2025

Docents d'avui per a la universitat del demà

més específic del projecte: com, per exemple, el concepte de “*motherwork*” de Patricia Hill Collins (1994), el qual contempla les interseccions entre la maternitat i la identitat racial i de classe. Aquest concepte es va fer servir per entendre millor la representació de la maternitat en aquestes novel·les.

Pel que fa a l'avaluació, l'assignatura de Pragmàtica va basar-se en un *quiz* a Moodle dels conceptes i teories en les unitats “clàssiques” exposades més amunt i un projecte en parelles sobre les representacions de la paternitat i maternitat (*parenthood* en anglès) en un fòrum britànic sobre maternitat: Mumsnet.com. En aquesta avaluació sumativa, l'alumnat va triar els textos a analitzar i va formular la seva pròpia pregunta de recerca dintre de la temàtica general per tal d'incorporar els seus interessos acadèmics i personals. Vam editar els treballs que van obtenir una nota superior al 7,5 i vam acompanyar l'alumnat interessat en la seva primera experiència de publicació acadèmica en el nostre web. En comptes de fer un qüestionari quantitatiu com havíem plantejat inicialment, es va demanar a l'alumnat de Pragmàtica que el treball inclogués una reflexió qualitativa sobre el procés d'aprenentatge i el seu posicionament social. Aquesta metodologia reflecteix millor l'epistemologia feminista que vam tractar tot al llarg del semestre i complementa les enquestes de valoració que la Facultat posa a la nostra disposició.

En l'assignatura *Literatura dels Estats Units II*, l'avaluació d'aquesta aplicació de la perspectiva de gènere es va realitzar mitjançant l'examen final, en què els estudiants havien de respondre a dues preguntes d'assaig sobre la relació entre “*passing*” i identitat en *The Great Gatsby* i *Passing*, incloent-hi una citació de Halberstam. Així mateix, a l'examen de recuperació hi havia una pregunta sobre la representació de la maternitat en aquestes novel·les. En general, les respostes a aquesta pregunta d'assaig van ser excel·lents i més sòlides que les respostes a l'altra pregunta triada.

Més enllà de la bibliografia comuna de textos teòrics, el projecte va incloure un seminari conjunt per a l'alumnat de les dues assignatures (i obert a tot l'alumnat de la Facultat de Filosofia i Lletres). Aquest seminari, titulat “White Nationalist Women's Language”, va ser impartit per la Dra. Catherine Tebaldi (Universitat de Luxemburg) i es va basar en la seva recerca en antropologia lingüística sobre les *tradwives* nord-americanes (Tebaldi, 2024), enfocant-se en la difusió del seu discurs “white nationalist” (una mena de nacionalisme racial que promou la supremacia blanca) i antifeminista a través no només de les xarxes socials sinó també de la producció novel·lística. Les i els estudiants van quedar fascinats amb la proliferació d'aquest gènere popular de la novel·la als Estats Units, ja que els textos literaris que solen llegir en les assignatures de literatura han estat triats pel seu valor literari, històric i crític. És a dir, el seminari els va presentar un gènere de literatura popular no gaire esmentat en l'àmbit acadèmic (però que, malgrat això, gaudeix d'un públic lector força gran), i per tant els va fer reflexionar sobre els usos de la literatura no només per reflectir i qüestionar la societat sinó també per promoure una ideologia. D'aquesta manera, el seminari va complir amb el seu objectiu de servir com a

CONGRÉS CIDUI 2025

Docents d'avui per a la universitat del demà

pont entre la lingüística i la literatura com a disciplines ja que les i els estudiants van veure que es poden fer servir les mateixes eines crítiques per llegir textos culturals de diversos registres, ja siguin textos literaris o textos de la parla quotidiana.

La conclusió principal que hem extret d'aquesta experiència és que la incorporació d'un marc teòric comú sobre la construcció discursiva de gènere ofereix als i a les estudiants eines crítiques que afavoreixen el desenvolupament del pensament crític i d'un coneixement aprofundit dels contextos històrics i teòrics de la lluita per la igualtat de gènere. El projecte ha creat un recurs bibliogràfic per a les iniciatives docents, tant en la nostra universitat com en d'altres, que tenen la voluntat d'apropar aquests dos àmbits disciplinaris en altres assignatures i plans d'estudi. En un futur proper, ens proposem exportar i millorar aquest model de col·laboració interdisciplinària en les assignatures del nou *Màster en Estudis Anglesos: Perspectives Lingüístiques, Literàries i Socioculturals* impartides per un docent de cada àmbit (literatura/cultura i lingüística), que han de, com a mínim, desenvolupar una bibliografia conjunta de referència i trobar un eix temàtic o teòric per a les sessions. En l'assignatura *Lectura Crítica en Anglès per a les Humanitats Contemporànies* que impartirem conjuntament el curs 2025-2026, pretenem a més implementar metodologies comunes, com ara els *Academic Reading Circles* (Seburn, 2016), i fer una anàlisi complementària d'un mateix objecte cultural des de diferents perspectives disciplinàries, com ara una novel·la recent. Una altra possibilitat de col·laboració i innovació docent més ambiciosa seria oferir una assignatura interdisciplinària amb docents procedents de diferents departaments en el marc dels graus filològics combinats o en la formació bàsica. En un món altament plurilingüe,ensem que una assignatura bilingüe (per exemple en francès i anglès o bé en català i italià) podria desenvolupar el pensament crític i les capacitats plurilingües, incloent les competències d'intercomprensió entre llengües romàniques, del nostre alumnat de Lletres.

Figura 2. Pòster de difusió del seminari conjunt impartit per la Dra. Tebaldi, gener de 2024.

CONGRÉS CIDUI 2025
Docents d'avui per a la universitat del demà

AGRAÏMENTS

Voldríem agrair la participació de l'alumnat de les assignatures de *Pragmàtica* i de *Literatura dels Estats Units II* en el nostre projecte, així com les contribucions de l'equip docent: Eva Codó, Laura Gimeno, Arnau Roig i Clara Román.

FINANÇAMENT

Aquest projecte d'innovació docent ha estat finançat per la Universitat Autònoma de Barcelona durant el curs 2024-2025.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Butler, Judith (1995). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge.

Cameron, Deborah (1997). Performing Gender Identity: Young Men's Talk and the Construction of Heterosexual Masculinity. In Johnson, Sally and Meinhof, Ulrike Hanna (Eds.) *Language and Masculinity* (pp. 47–64). Blackwell.

CONGRÉS CIDUI 2025
Docents d'avui per a la universitat del demà

Halberstam, Judith [Jack] (1998). *Female Masculinity*. Duke University Press.

Hill Collins, Patricia (1994). Shifting the Center: Race, Class, and Feminist Theorizing About Motherhood. In Donna Bassin (Ed.), *Representations of Motherhood*. Yale University Press.

Lazar, Michelle (2007). Feminist Critical Discourse Analysis: Articulating a Feminist Discourse Praxis. *Critical Discourse Studies*, 4(2), 141-164.

Mills, Sara (2009). *Gender and Politeness*. Cambridge University Press.

Seburn, Tyson (2016). *Academic Reading Circles*. CreateSpace Independent Publishing Platform.

Tebaldi, Catherine (2024). Metapolitical seduction: Women's language and White Nationalism. *Journal of Linguistic Anthropology*, 34 (1), 84-106.